

Advokat Sjur Dyrkolbotn
Dyrkolbotnen 274 A
5994 Vikanes

DATO
OSLO, 19. MAI 2014

- IFLG. AVTALE
- TIL ORIENTERING
- RETUR MED TAKK
- IFLG. BREV
- HASTER
- ANNEN

SAK NR.: 12-166174SKJ-RANA: SKS PRODUKSJON AS – ZAKARIASSEN M.FL.

Vedlagt oversendes to eksemplarer av uttalelse til begjæring om overskjønn med bilag sendt lagmannsretten i dag.

MED VENNIG HILSEN
ADVOKATFIRMAET HAAVIND AS

Louise Olsen
Sekretær

l.olsen@haavind.no

UTTALELSE TIL BEGJÆRING OM OVERSKJØNN

TIL

HÅLOGALAND LAGMANNSRETT

OSLO, 19. MAI 2014

SAK NR.: 12-166174SKJ-RANA

SAKSØKER:

SKS PRODUKSJON AS

ELIASBAKKEN 7, 8205 FAUSKE

PROSESSFULLMEKTIG: ADVOKAT JOHAN FR. REMMEN
ADVOKAT PÅL MARTIN ABELL
ADVOKATFIRMAET HAAVIND AS
POSTBOKS 359 SENTRUM, 0101 OSLO

SAKSØKT 1:

ARNT ROAR ZAKARIASSEN
8730 BRATLAND

SAKSØKT 2:

MILFRID O. MYKLEBUST
BYFLETEVEGEN 63 A, 2380 BRUMUNDAL

SAKSØKT 3:

AUD ELISE HERMANSEN
HØGÅSEN 23, 5136 MJØLERAEN

SAKSØKT 4:

ELLEN-KARIN KOLLE
8730 BRATLAND

SAKSØKT 5:

GEIR VATNE
8730 BRATLAND

SAKSØKT 6:

STEINAR RANHEIM
8730 BRATLAND

SAKSØKT 7:

JOHNY ALBERTSEN
8730 BRATLAND

SAKSØKT 8:

HENRIETTE HAUGEN (OVERTATT EIENDOMMEN FRA TORIL OG KNUT
HAUGEN), 8730 BRATLAND

SAKSØKT 9:

ASTRID AAS OSTORP OG INGRID AAS
ARNEBORGVEIEN 13, 1430 ÅS

SAKSØKT 10:

ARNLIOT ERICHSEN
GANGSTUVEIEN 12, 0952 OSLO

SAKSØKT 11:

HARALD EINAR ERICHSEN
KORSAVEGEN 73, 7670 INDERØY

SAKSØKT 12:

LILLY JOHANSEN
MJØLHUSBAKKEN 32, 8920 SØNNNA

SAKSØKT 13:

EINAR ERICHSEN
GRÅTBAKKVEIEN 16, 82226 STRAUMEN

SAKSØKT 14:

SVERRE ERICHSEN
HALSAN, 8754 ØRESVIK

SAKSØKT 15:

KJELL HARALD ERICHSEN
NESSEBY
9820 VARANGERBOTN

SAKSØKT 16:

ELSA E. ØVERLAND
MAURVEIEN 22, 8027 Bodø

PROSESSFULLMEKTIG ADVOKAT ØYVIND KRAFT
FOR SAKSØKTE 1-16 WAHL-LARSEN ADVOKATFIRMA AS
KRONPRINSENS GATE 5, 0251 OSLO

SAKSØKT 17:

ODD KRISTIAN PEDERSEN
ØRESVIK, 8752 KONSVIKOSEN

PROSESSFULLMEKTIG ADVOKAT SJUR DYRKOLBOTN
DYRKOLLBOTNEN 274 A, 5994 VIKANES

1. INNLEDNING

1.1 Kort om saken

Vi viser til begjæringen om overskjønn fra advokat Øyvind Kraft 25. april og Sjur Dyrkolbotn datert 21. april 2014. Begjæringen fra Dyrkolbotn ble mottatt hos oss 2. mai 2014.

SKS Produksjon AS (SKSP) har fått frist til henholdsvis 23. og 30. mai for uttalelse til begjæringene.

Begjæringene gjelder ca. 1/3 av fallrettene som er omfattet av Rana tingretts skjønn 13. mars 2014 vedrørende ekspropriasjon av rettigheter til utbygging av Smibelg og Storåvatn kraftverker i Lurøy og Rødøy kommuner.

Lagmannsretten må ta stilling til omfanget av erstatningen for avståelse av fallrettigheter. Det sentrale spørsmålet i saken er om det ville vært påregnet med småkraftutbygging i de ber  te vassdragene dersom man ser bort fra konseksjonen til SKSPs prosjekt. Tingretten har i samsvar med SKSPs syn kommet til at ingen av de skisserte småkraftverkene var påregnlig, og at erstatningen derfor skal fastsettes etter naturhestekraftmetoden.

1.2 Grunneierenes krav

Grunneierne har krevd erstatning på grunnlag av en anf  sel om at det er p  regnetlig at de ville bygget ut de enkelte vassdragene selv eller ved hj  lp av andre (sm  kraftterstatning).

Subsidiært har grunneierne krevd erstatning på grunnlag av et samarbeid om utnyttelse av fallene (samarbeidsmodellen).

Grunneierne har ingen subsidiært anf  sel om at den utmålte prisen per naturhestekraft er for lav.

1.3 SKSPs syn

SKSP vil anføre at tingretten korrekt har kommet til at småkraftutbygging ikke var p  regnetlig for noen av vassdragene. Det var heller ikke p  regnetlig med et samarbeid mellom grunneierne om    utnytte ressursene i et større prosjekt.

I skjønnet er det gitt en dobbel begrunnelse for alle vassdragene med ett unntak: De skisserte småkraftprosjektene er ikke økonomisk lønnsomme, og det er heller ikke

påregnelig at de ville fått konseksjon. Vi viser til konsekvensvurderingen i skjønnnet på side 38-39 og oppsummeringen på side 42.

Når det gjelder Kjerringåga, er skjønnnet avsagt under døssens. Retten mente at utbygging av vassdraget i småkraftverk var lønnsomt, men flertallet på fire skjønnsmedlemmer fant at konsekjon til småkraftverk ikke var påregnlig. Mindretallet mente at det var påregnlig med småkraftutbygging. SKSP er enig med tingrettens flertall i at konsekjon til småkraftverk ikke er påregnlig, men tviler også på at prosjektet ville vært lønnsomt.

SKSP er videre enig med tingretten i at det ikke er påregnlig med et samarbeid mellom grunneiene som ville føre til en samlet utbygging av vannfallene.

SKSP vil anføre at erstattningen i skjønnnet etter naturhestekraftmetoden er for høy.

1.4 Rammene for overskjønnet

Sakens sentrale rettslige spørsmål står i det vesentlige i samme stilling for lagmannsretten som for tingretten. Bevisførselen bør imidlertid kunne begrenses betydelig fordi begjæringen om overskjønn gjelder under halvparten av de skisserte småkraftprosjekter som ble påberopt som grunnlag for erstattning for tingretten. Alle prosjektene ligger videre på Smibelgsiden av de to kraftverkene som inngår i SKSPs prosjekt. Reinbeitedistriktet har ikke angrepet tingrettens avgjørelse i avisningsspørsmålet, og lagmannsretten behøver derfor heller ikke bruke tid på dette.

SKSP vil føre de samme bevis som i tingretten, herunder de fire vitneforklaringsene som ble tilbuddt.

Lagmannsretten har full kompetanse i saken når det gjelder erstattningsutmålingen. Selv om SKSP ikke har begjært overskjønn, ligger det innenfor erstatningsfastsettelsens å vurdere om erstattningen skal settes ned for de partene som omfattes av overskjønnet.

Odd Pedersen, som er parten i overskjønnsbegjæringen fra advokat Dyrkolboth, hevder å være fallrettseier i Mangåga. Spørsmålet er omtvistet, men de øvrige grunneiene i vassdraget har ikke begjært overskjønn. Pedersen kan være part i kraft å pretitere rettigheter som eksproprieres. Lagmannsretten behøver ikke ta stilling til om Pedersen innehør de aktuelle rettighetene.

2. DET RETTSLIGE GRUNNLAGET FOR ERSTATNINGSFASTSETTELSEN. PÅREGNELIG UTNYTTING AV FALLENE

2.1 Kort om innholdet i påregnelighetsvurderingen og tingrettens konklusjon

Det fremgår av ekspropriasjonsstatningsloven § 5 annet ledd at den «påreknelege utnyttning» av eiendommen er styrende for erstatningsutmålingen. Erstatning på grunnlag av utnyttelse av vassdragene i småkraftprosjekter forutsetter at småkraftverkene:

- (1) er teknisk mulige;
- (2) er økonomisk lønnsomme;
- (3) ville oppnådd konsesjon.

Grunneiene må sannsynliggjøre at alle tre vilkår er oppfylt for at småkraftverkene ville vært påregnelige.

Tingretten er kommet til at ingen av småkraftverkene ville oppnådd konsesjon, hvilket i seg selv utelukker småkraftstatning. Tingretten gjennomgikk likevel lønnsomheten i de påberørte småkraftprosjektene og fant at det ikke var økonomi i 13 av 14 prosjekter.

2.2 Rettlig påregnelighet – konsesjonsspørsmålet

Utbygging av småkraftverk i Norge krever konsesjon. Et vilkår for småkraftstatning er derfor at de skisserte småkraftprosjektene ville oppnådd konsesjon. Tingretten har gitt en god redegjørelse for de generelle spørsmål knyttet til konsesjonsspørsmålets plass i påregnelighetsvurderingen i skjønnet på side 25-26 og side 38-39. SKSP er i det vesentlige enig i tingrettens redegjørelse.

Det er enighet om at retten skal se bort fra det faktum at SKSP har fått konsesjon, og at denne konsesjonen stenger for konsesjon til konkurrerende småkraftprosjekter. Det er videre riktig at retten ikke kan se bort fra eksistensen av SKSPs prosjekt, jf. tingrettens uttalelse om dette på side 26. Retten kan ikke, slik grunneiene anfører, se bort fra at det eksisterer bedre og mindre inngripende måter å utnytte vannressursene på. Grunneienes synspunkt innebærer en begrensning i forhold til reell påregnelighet og kunne medført at det ble betalt erstatning for prosjekter som aldri ville fått konsesjon. Konsesjonsmyndigheten er forpliktet til å vurdere ressursutnyttelsen.

Tingretten kan synes å ha gått litt langt i å løsløve seg fra den vurdering konsesjonsmyndigheten har gjort av hva som er den beste ressursutnyttelsen. I vår sak

har konseksjonsmyndigheten ikke bare vurdert om SKSP skulle få koncessjon, men om to store kraftverk er å foretrekke fremfor en rekke små. Særlig to hensyn er avgjørende i konseksjonsbehandlingingen av vannkraftprosjekter: Ressursutnyttelsen og miljøkonsekvenser. Konseksjonsmyndigheten har frastått at begge hensyn tilslisier at to store kraftverk er å foretrekke. Når konseksjonsmyndighetens vurdering av dette spørsmålet er kjent, kan ikke retten se bort fra den i sin bevisvurdering. Dette illustreres av tingrettens henvisning nettopp til konseksjonsmyndighetens vurderinger på side 39 i skjønnet.

SKSP gjør gjeldende at retten i påregnelighetsvurderingen fortsatt må vurdere ressursutnyttelsen i området samlet, selv om det er en begrenset krets som har begjært overskjønn.

Grunneierne har anført at påregnelighetsvurderingen kan knyttes til et tidligere tidspunkt enn avhjemlingen av skjønnet, jf. advokat Krafts begjæring på side 5. SKSP mener at tingretten korrekt har lagt tidspunktet for avhjemling av skjønnet til grunn for påregnelighetsvurderingen, jf. skjønnet side 27 med videre henvisninger og Rt. 2011 s. 1683 (Kløvtveit) avsnitt 36 og 37. Tidspunktet for påregnelighetsvurderingen vil uansett ikke ha betydning for utfallet i denne saken. Alle de påstårte småkraftprosjektene er dukket opp etter at SKSPs planer om utbygging ble kjent.

I overskjønnsbegjæringen fra advokat Kraft hevdet at de faktiske forhold i Otrasakene var «*helt annet* enn i nærværende sak». I anken til Høyesterett i Otra II hevdet imidlertid advokat Kraft på vegne av grunneierne at utfallet av ankebehandlingen ville være styrende blant annet for Smiberg Storåvatn-utbyggingen. Det endrede standpunktet i overskjønnsbegjæringen her skyldes formodentlig at grunneierne tapte Otrasaken i Høyesterett, og at anken over påregnelighetsspørsmålet ikke slapp inn til behandling. Den ovennevnte anken ble fremlagt under skjønnsforhandlingene.

I overskjønnsbegjæringen fra advokat Dyrkolbotn på vegne av Odd Pedersen hevdes at søknad om koncessjon for småkraftverk i Mangåga ble levert i oktober 2005, jf. begjæringen på side 4 øverst. Dette er nytt for oss. Bevisførselen for tingretten tilsa at det aldri ble søkt koncessjon for småkraftverk i Mangåga, og Pedersen bes dokumentære insending av konseksjonsøknad dersom han fastholder at denne ble sendt.

2.3 Økonomien i småkraftprosjektene

Siden det ikke er påregnelig at de skisserte småkraftprosjektene ville fått koncessjon, behøver ikke lagmannsretten ta stilling til om de ville vært lønnsomme. Vi har likevel enkelte merknader til økonomien i småkraftprosjektene.

På side 27-35 i skjønnet har tingretten gjort en grundig vurdering av småkraftprosjektene økonomi. Spesielle forhold for de vassdragene som er omfattet av begjæringene om overskjønn, er gjennomgått i skjønnet på side 36-38. SKSP tviler på at det ville vært økonomi i et småkraftprosjekt i Kjerringåga. For øvrig er SKSP i det vesentlige enig i tingrettens vurdering og viser til denne.

Det samlede erstatningskrav fra fallrettseierne for tingretten var på over 1,5 milliarder kroner inkludert 25 %-tillegget etter vassdragsreguleringsloven § 16. Kravet er ekstremt. Det bygger på utredninger fra Småkraftkonsult som er engasjert av grunneierne.

For tingretten fremla grunneiene en rekke opsjonsavtaler med Fjellkraft. Disse ble brukt for å underbygge at utnytting i småkraftverk var påregnelig. Fjellkraft har de siste årene inngått en lang rekke slike opsjonsavtaler. Den generelle utviklingen småkrafttransisjonen har vært nedadgående, og det har vist seg at mange småkraftprosjekter har vært kraftig overvurdert. Til illustrasjon fremlegges avisartikler fra perioden etter skjønnsforhandlingene i tingretten:

Bilag 1: Artikkel i Fremover 2. november 2013

Bilag 2: Artikkel i Fremover 7. mars 2014

Bilag 3: Artikkel i Dagens Næringsliv 18. mars 2014

Bilag 4: Artikkel i Dagens Næringsliv 21. mars 2014

Bilag 5: Artikkel i Dagens Næringsliv 26. mars 2014

Milliardprisen Småkraftkonsult har satt på småkraftprosjektene i denne saken er symptomatisk for hvordan Fjellkraft har vurdert sine egne prosjekter. Kollapsen i Fjellkraft, som kulminerte med at ingen ville kjøpe selskapet da det ble lagt ut for salg, viser hvor liten verdi markedet mener at Fjellkrafts portefølje har.

2.4 Grunneiernes subsidiære krav. Samarbeidsmodell

Dersom grunneierne ikke får medhold i krav om småkraftserstatning, hevder de at erstatningen skal bygge på et hypotetisk samarbeid om utnyttelse av berørte fall i fellesskap eller et samlet salg av disse. Tingretten har vurdert kravet på side 41-42 og har ikke funnet et samarbeid påregnelig. SKSP er enig i tingrettens vurdering.

Det eksisterer heller ikke noen salgsverdi for et samlet salg av fallrettigheter for vassdrag som ikke er separat utbyggbare som avviker fra det som fastsettes gjennom skjønnspraksis på grunnlag av naturhestekraftmetoden.

2.5 Konklusjon

SKSP er enig med tingretten i at utnyttelse av de berørte fallene i småkraftprosjekter ikke er påregnelig. De ville ikke fått konvensjon i konkurransen med den ressursutnyttelse som ligger til grunn for SKSPs prosjekt. Prosjektene er heller ikke økonomisk lønnsomme og ville også av den grunn ikke blitt bygget.

3. UTMÅLING AV ERSTATNINGEN

De berørte fallene er ikke separert utbyggbare og skal erstattes på grunnlag av utnyttelse i SKSPs prosjekt. Dermed skal naturhestekraftmetoden anvendes ved utmålingen slik tingretten har lagt til grunn, jf. Otra II-saken.

Erstatningen som er utmålt av tingretten, er svært høy med 800 kroner per naturhestekraft med tillegg av 25 %-tillegget i vassdragsreguleringsloven § 16. Prosjektet er økonomisk marginalt. Utbyggingskostnadene er betydelige som følge av manglende infrastruktur: Beliggenhet uten tilgang fra vei, behov for omfattende fiberkabling og forsterkning av mobilnettet. Likevel ligger prisen per naturhestekraft i skjønnet helt i det øvre sjikt av hva som er utmålt her i landet.

Ved beregningen av antall naturhestekrifter har tingretten benyttet middellynnføring. Etter SKSPs syn bør det benyttes regulert vannføring i prosjekter av denne type. Dette medfører en mindre nedjustering av antall naturhestekrifter.

På denne bakgrunn anfører SKSP at erstatningen skal settes lavere enn tingretten har gjort.

4. GRUNNEIERNES SAKSBEHANDLINGSANFØRSLER

I begge overskjønnsbegjæringene er det anført saksbehandlingsfeil ved skjønnet. Realiteten i anførslene synes å være at det er utfallet av bevisvurderingene som angripes. Manglende medhold i tingrettens bevisvurdering utgjør ikke saksbehandlingsfeil. Det er ikke nedlagt påstand om opphevelse av skjønnet. Det er derfor nærliggende å tro at anførslene om saksbehandlingsfeil er en strategi for å forsøke å svekke lagmannsretten syn på skjønnsrettens vurderinger, eller et forsøk på å få sakskostnader uavhengig av utfall, jf. skjønnsprosessloven § 54 a første ledd bokstav b.

Grunneierenes anførsler om saksbehandlingsfeil knytter seg særlig til tre forhold:

- (1) Tingretten har gjort en samlet vurdering av kostnader og inntektspotensialet i småkraftprosjektene (skjønnet side 27-35) for deretter å gjøre kortere vurderinger av hvert konkret prosjekt.

- (2) Tingretten har i betydelig grad fravæket grunneierenes sakkyndiges rapport når det gjelder lønnsomheten av småkraftverkene, uten at grunneierne har fått anledning til å uttale seg om dette.

- (3) Saksbehandlingen ved innhenting av redegjørelse for nettsituasjonen i området.

Når det gjelder det første forholdet, er tingrettens generelle vurdering grundig og gir en god grunnelse for de kostnadsanalyser som deretter er gjort for de enkelte kraftverk. Småkraftkonsults egne rapporter er alle skåret over samme lest, og skjønnets oppbygging på dette punkt er rasjonell. Det faktum at grunneiernes bevisførsel ikke har ført frem, gjør ikke at tingretten behøver å foreta en egen prosjektering av hvert enkelt kraftverk slik som antydes i overskjønnsbegjæringene. Skjønnet oppfyller åpenbart kravene til begrunnelse og går etter vår oppfatning utover det som er vanlig i slike saker.

Hva angår det andre forholdet, viser vi til at skjønnsretten var satt med betydelig kompetanse innen kraftutbygging for å gjøre en selvstendig og kritisk vurdering. Det er nettopp dette som har skjedd, og retten har også vist til forklaringene fra to sakkyndige vitner Flæte og Skjevdal. Hverken i skjønn eller alminnelige tvistesaker har retten plikt til å rádføre seg med partene om utfallet av bevisvurderingen før den treffer sine avgjørelser. Dette endres ikke av at retten er helt uenig i den ene partens synspunkter. Det er vanskelig å forstå anførslene fra advokat Dyrkolbotn om at avgjørelsesgrunnlaget ikke var gjenstand for kontraktksjon, jf. tvisteloven § 11-1 tredje ledd. Alle partene fikk anledning til å avhøre alle vitner, gjennomgå det skriftlige materialet retten har bygget på, samt å uttale seg om dette.

Når det gjelder spørsmålet om nettilknytning som er viet betydelig oppmerksomhet i overskjønnsbegjæringene, bemerkes at det er grunneierne som må sannsynliggjøre at småkraftutbygging er påregnelig. Det omfatter at kraftverkene har nettilknytning, samt at kostnadene ved slik tilknytning er overkommelige. Grunneiernes sakkyndige vitne, Henning Tjørhom (Småkraftkonsult), uttalte under skjønnsforhandlingene at en nærmere utredning av nettsituasjonen ikke var innhentet fordi det var kostbart. I dette lys er det underlig at man i begge overskjønnsbegjæringene nærmest legger svarset på SKSP og/eller retten for at nettspørsmålet ikke var utredet nærmere.

Etter anmodning fra skjønnstretten innhentet advokat Øyvind Kraft en redegjørelse fra Rødøy Lurøy Kraftverk AS (RLK) om nettsituasjonen og forventede kostnader ved tilknytning av småkraftverkene til lokalnettet. RLK er det lokale nettselskapet og en naturlig adressat for forespørselen. Først etter at rapporten forelå, med en konklusjon grunneierne ikke hadde sans for, argumenterte grunneierne med at RLK var inhabile fordi selskapet inngår i SKS-konserten. Dette har hele tiden vært kjent. Innvendingene mot både RLK og de konkurrerende som fremkom av nettutredningen fra grunneierne inngår i de forhold tingretten har hensyntatt i sin bevisvurdering, jf. skjønnet på side 33-35. Rapporten var gjenstand for omfattende argumentasjon fra grunneiernes side, slik at det er ingen mangler ved kontradiksjonen. Det vises til prosesskriv fra advokat Kraft 2. desember 2013 med bilag.

5. GJENNOMFØRING AV OVERSKJØNNET. RETTENS SAMMENSETTNING

To av skjønnsmedlemmene i lagmannsretten bør besitte særlig kompetanse fra kraftutbygging og drift av kraftverk. De to siste skjønnsmedlemmene kan inneha alminnelig skjønnskompetanse. Det bør tas høyde for at det kan bli aktuelt med senere overskjønn om fremtidige delskjønn vedrørende arealinngrep, herunder i reindriften.

I tingretten gikk skjønnsforhandlingen over to separate rettsuker i september og oktober 2013, med innledninger, befaring, enkelte forklaringer og reindriftens innsigelser mot fremme av skjønnet i første uke. Befaring ble kombinert med oversiktstvideo av berørte vannfall. Det kan være hensiktsmessig med en tilsvarende oppdeling av forhandlingene for lagmannsretten.

Fremdriftsmessig er det avgjørende om det kan avholdes befaring på sensommer/tidlig høst, siden befaring ellers må vente til neste sommer. En slik befaringssesjon med innledninger bør kunne gjennomføres på to rettsdager. Deretter kan øvrig dokumentasjon, vitneførelse og prosedyrer avholdes i en senere sesjon. Basert på erfaringene fra tingretten antar vi at det bør settes av fire eller fem rettsdager til den andre sesjonen.

6. SAKSKOSTNADER

For tingretten har de saksøkte i ekspropriasjonssaker krav på erstatning for sine nødvendige sakskostnader, jf. skjønnsprosessloven § 54. I overskjønnet gjelder andre sakskostnadsregler. Grunneierne vil kun ha krav på dekning av sakskostnader dersom de oppnår et «en bedre avgjørelse enn ved underskjønnet», jf. § 54 a første ledd bokstav a. Bestemmelsens bokstav b er uaktuell i denne saken.

SKSP vil anføre at grunneierne ikke har krav på sakskostnader. Rettstilstanden vedrørende konsesjonsspørsmålet i påregnelighetsvurderingen er avklart gjennom Høyesteretts dommer i Otra I og II og Kløftveit. SKSP mener derfor at en overskjønnsbegjæring som bygger på anførslor om småkrafterstatning i denne saken, er helt umødlig. På dette grunnlag krever SKSP erstattet sine sakskostnader for lagmannsretten, jf. skjønnsprosessloven § 54 a tredje ledd.

Samlet sakskostnadskrav på grunneiersiden for tingretten var på godt over fire millioner kroner og etter SKSPs syn svært høyt. Totalt opptrådte seks advokater for de saksøkte i løpet av saksforberedelsen for tingretten. To av disse fratrådte og fikk ikke dekket sakskostnader, jf. tingrettens kjennelse 9. september 2013.

Odd Pedersen var gjennom hele behandlingen for tingretten representert av advokat Christian Poulsen. Når han nå velger å bytte til en ny – den 7. advokaten i saken – er kostnader til advokat Dyrkolbotn umødverdig. Pedersen kunne enten fortsatt med advokat Poulsen eller kontaktet advokat Kraft for bistand. Pedersen har derfor ikke krav på dekning av sakskostnader for lagmannsretten uavhengig av resultat.

7. PÅSTAND

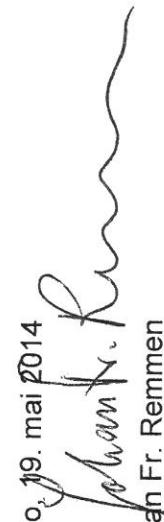
På vegne av SKS Produksjon AS nedlegges slik

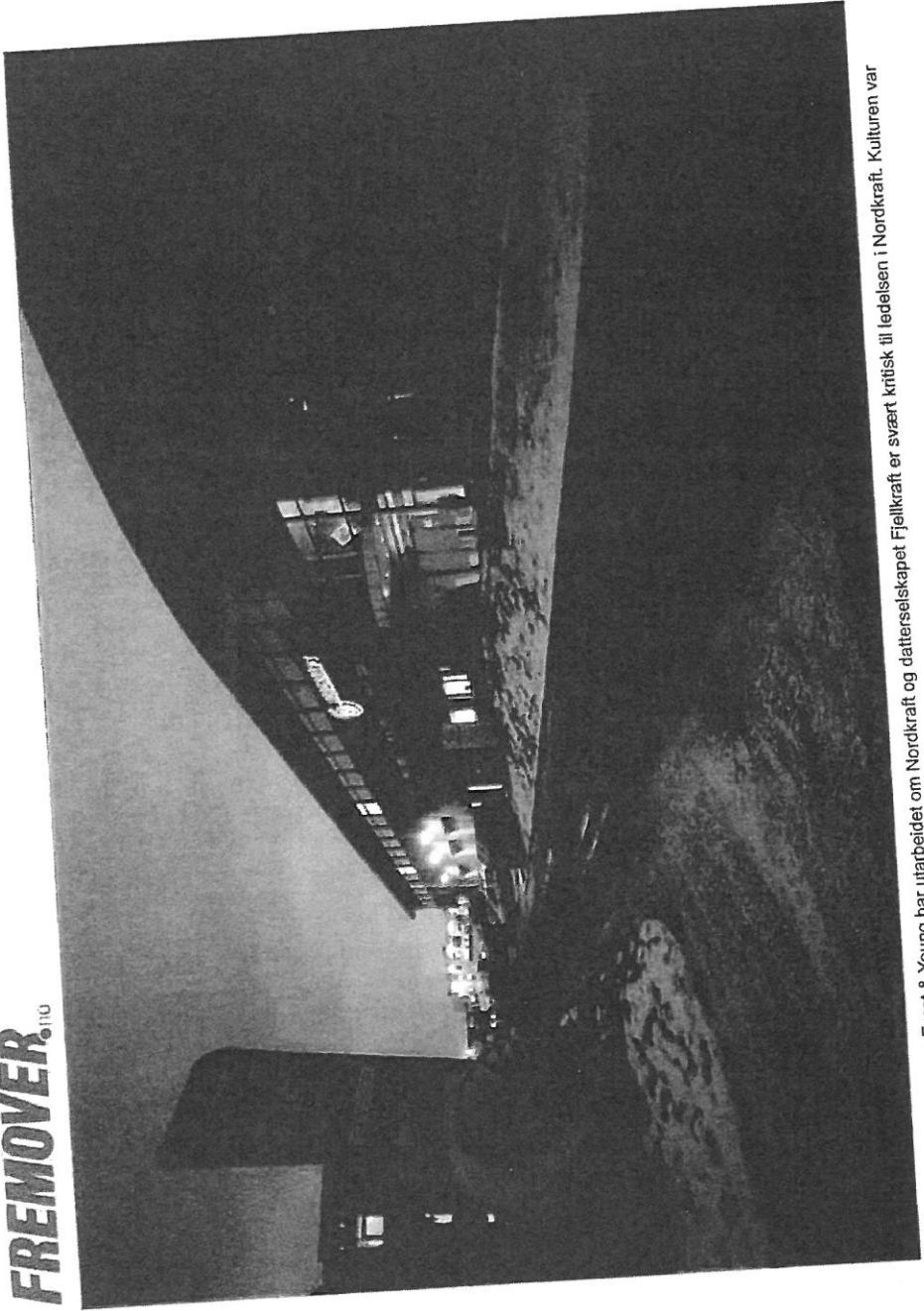
påstand:

1. Overskjønnet fremmes.
2. SKS Produksjon AS tilkjennes sakskostnader for lagmannsretten.

* * *

Prosesskrivet sendes lagmannsretten i fem eksemplarer via Rana tingrett. Kopi er sendt direkte til advokat Øyvind Kraft og advokat Sjur Dyrkolbotn.

Oslo, 19. mai 2014

Johan Fr. Remmen
Advokat

KRITISK: Rapporten som Ernst & Young har utarbeidet om Nordkraft og datterselskapet Fjellkraft er svært kritisk til ledelsen i Nordkraft. Kulturen var preget av mistillit, konflikter og manglende kontroll. Foto: Fritz Hansen

Leksusfellen

Konsernstyret fikk ikke vite hva som ble innkjøpt. Da prosjekter for flere hundre millioner ble forelagt styret, var de nemlig anonymisert.

Tone Antgell Jensen

E-post

Publisert 02.11.2013 kl 00:00 Oppdatert 03.11.2013 kl 14:54

KOMMENTAR

SANN kunne hundrevis av fullstendig verdiløse fallrettigheter gå under radaren. Og sånn kunne meieriene i Fjellkraft hente sine millionbonuser for innkjøp av blant annet «rettigheter» i vermede vassdrag.

RAPPORTEN som Ernst & Young har utarbeidet om Nordkraft, er trist lesing. Mistillit, konflikter, manglende kontroll og manglende evne til å realitetsorientere seg selv når varslede advarer på det sterkeste, preger konklusjonene i rapporten.

Leidelseskulturen i selskapet får også hard medfart. Det skal blant annet ha vært utfordrende for ansatte representanter å stille kritiske spørsmål i styret. Lederguppen i Nordkraft var kont til etter styremøtene godt orientert om hvem som hadde sagt hva i styremøtet. Det medførte ubehagelige situasjoner for dem som hadde vært kritisk.

AT SELGERE har bonusordninger, er helt vanlig. Men i det skandaleomsuste datterselskapet Fjellkraft hadde de utviklet et system som ga de såkalte forretningsutviklerne bonus for salg unsett. Bonusen ble beregnet ut fra hvor mange GWh som lå i det aktuelle prosjektet. Ingen sjeikket at prosjektene var realiserbare før bonusene ble utbetalet! Det var bare om å gjøre å få masse volum i salget. Hui, hvor det går!

RAPPORTEN konstaterer tørt at meieriene i Fjellkraft «synes å ha vært forholdsvis aggressive» og at de har tilbydd grunneierne svært gode betingelser. Dette gikk ut over konkurrenten Småkraft, som ikke kunne være like rause i sine tilbud. Men mest av alt gjikk det ut over Fjellkraft selv, som pådro seg svært høye kostnader for det man på folketing vis kaller for glasspenjer og glansbilder.

DA NORDKRAFT kjøpte Fjellkraft, var det prosjektporføljen man kjøpte. Det var det som skulle være verdien i selskapet. Kjøpet kostet Nordkraft 320 millioner.

Spørsmålet blir derfor hvorfor ikke denne porteføljen ble fulgt opp på en helt annen måte enn det eieren Nordkraft gjorde. Hvordan kunne man forvalte disse antatte verdiene på den måten det ble gjort?

NA SKAL, det sies at der var noen forsøk på kontroll. Styret i Nordkraft ba om en full gjennomgang i juni 2012. Da administrerende la fram prosjektene for styret, var 90 prosent av prosjektnavlene sladdet!

DET BLE også sendt noen bekymringsmeldinger. I fjor sommer ble styrelederen i Nordkraft kontakta av leder for konsesjonsgruppen i Fjellkraft, som uttrykte stor bekymring over situasjonen. Styrelederen henviste ham til styrelederen for Fjellkraft, som på det tidspunktet også var konstituert administrerende direktør i Nordkraft. Etter det hørte han ikke noe mer om bekymringen.

Passet bulken havresekken?

DET BLIR av og til hovedet av vi nordmenn har mer penger enn kompetanse. Kontantstrømmen har over år vært enorm, det samme har iveren etter å ta risiko vært.

Men det er alltså fellesskapets penger man har forvaltet. Da blir det fullstendig uakseptabelt når hundrevis av millioner forsvinner som dugg for sola.

På TV3 går det en serie som heter Luksusfellen. Her deltar folk som har kommet i økonomisk utføre. De har ikke hatt kontroll på pengene som luksusfellen kostet den nette sum av 270 millioner kroner.

God helg!

[FØLG FREMOVER PÅ FACEBOOK](#)

0 kommentarer

[LOG INN](#)

[E-POSTVARSLING](#)

[Log inn](#)

[Debattregler](#)

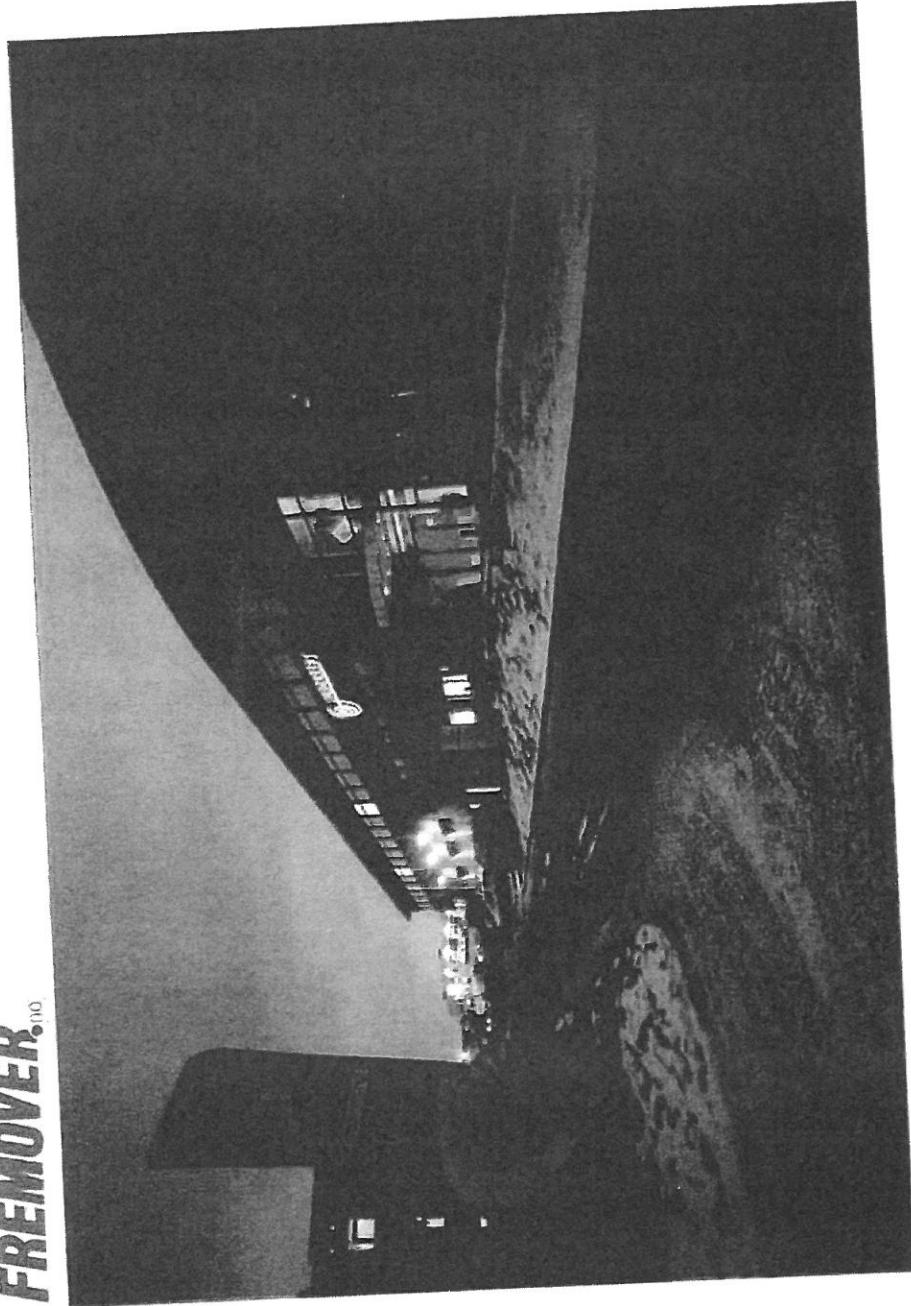

Foto: Fritz Hansen

14 blir sagt opp fra Fjellkraft

Nordkraft legger ned datterselskapet.

Marielle Eriksen

E-post:

Publisert 07.03.2014 kl 17:09 Oppdatert 07.03.2014 kl 17:09

Etter å ha forsøkt å selge datterselskapet Fjellkraft siden høsten 2013, har Nordkraft konkludert med at det ikke er saigbart og har besluttet å legge ned selskapet og si opp de 14 medarbeiderne. Nedleggingen av Fjellkraft er ett av en rekke tiltak for å bedre økonomien i Nordkraft.

– Vi sendte ut en teaser til 220 potensielle interessenter og 28 av dem meldte sin interesse for selskapet. Da budfristen utløp før jul hadde vi fått inn tre indikative bud, interessentens anslag på betalingsvile for de får tilgang til relevant dokumentasjon og mulighet for å gjennomføre en total selskapsgjennomgang. To selskaper valgte å levere bindende bud. Dessverre har ingen av budene positiv verdi. Budgivene er villige til å betale et minimalt beløp for prosjektlene forutsatt at det ikke er noen ansatte i selskapet eller at selskapet etter at selskapet blir håndtert av morselskapet, sier administrerende konkludert med at vi legger ned virksomheten og at fallrettigheten som ligger i selskapet blir håndtert av morselskapet.

Direktør Erik Frantzén i Nordkraft i en pressemelding.
Nordkraft kjøpte Fjellkraft i 2009. Investeringen var totalt på i overkant av 400 millioner. I tillegg har Nordkraft tilført datterselskapet i størelsesordenen 20 millioner kroner i året frem til nå, men gjorde i 2013 en betydelig nedskrivning av verdien. Sidén kjøpet har det tilkommel flere fallrettigheter enn de man hadde i 2009, og totalt er det 107 stk (ca 1,0 TWH) som nå har vært til salgs.

Budgiverne oppfatter fallrettighetene og det som er tilknyttet disse som svært dårlige og tilnærmet verdiløse slik de fremstår i dag. I tillegg har selskapet etter budgivernes mening et alt for stort kostnadspådrag i form av antall ansatte og tilhørende kostnader.

– Vi er ikke overasket over vurderingen ut fra en finansiell vurdering, selv om en konsulentrapport så sent som i 2012 vurderte verdien av Fjellkrafts fallrettigheter til rundt 1,2 milliarder kroner. Derimot antok vi at noen aktører så på selskapet som interessant som en del av sin portefølje, eller som en «opsjon» med utviklingspotensial. Når det ikke er tilfelle er jobben nå er å avvikle selskapet så raskt og kostnadseffektivt som mulig, og ta en ny gjennomgang av de fallrettighetene som ligger i selskapet, sier han. Dette er spesielt vanskelig for Fjellkrafts ansatte i Oslo og Mo i Rana, som har vært lojale og jobbet hardt med å gjennomføre salgsprosessen, sier Frantzén.

blir sagt opp fra Fjellkraft | Fremover

og at den nytillträde administrerande direktören, Eirik Frantzen, og

Nordkraft meldte allerede i mai om at situasjonen i konsernet var vanskelig, og at omstillingen av Nordkraft, hovedsakelig ledegruppen hadde lagt en 5-stegs plan for å omsettle konsernet.

– Vi har gjennomført en rekke tiltak i løpet av de siste ti månedene. De årlige kostnadene er kuttet med 48 millioner kroner, hovedsakelig gjennom nedbemannning, enklere konsernstruktur og bedre kontrollsystemer i alle deler av virksomheten. Vi vil fremover fortsette fokuset på kostnader og effektivitet, men også vurdere mulighetene for økte inntekter på våre forretningsområder. Jeg mener vi har en god plan for omstillingen av Nordkraft, og ser konturene av en langsiktig plan for selskapet, men det vil fortsatt ta lang tid før vi er i mål og det vil kreve hardt arbeid, sier Eirik Frantzen.

0 kommentarer

[LOGG INN](#)

[E-POSTVARSLING](#)

[Logg inn](#)

[Debatregister](#)

Store tap på s

Ryddegutt: Nordkraft-sjef Eirik Frantzen har fjernet overdådige lunsjbord, korte arbeidsdager og nedbemannet 40 årsverk.

Krafttap: I 2012 var datterselskapet Fjellkraft verdururdert til 1,1 milliarder kroner. Nå er det null verd.

RUNE ENDRESEN
TRØMSØ

Nordkraft-trosser våt og tett snø i havna i Tromsø. Han har vært i møte med mulige finansiører samtidig deleier Troms Kraft og kraftkollega Bodø Energi. Han skal rekke tilbake til Narvik for vinterstormen slår til for fullt.

Frantzen, som er sivilingeniør, ble hentet inn som Nordkraft-sjef for vel ett år siden. Han hadde aktuar gjennomført en snuposisjon i Bravida fra krise til rekordoverskudd gjennom opprydding og oppkjøp.

Da han tiltrådte Nordkraft, trodde han, konverdenen og eierne at Narvik-konsernet var bunnstrosset. Men opprinnelig var det raskt ut av skapene. Det største av dem viste seg å være datterselskapet Fjellkraft, som satte på drøsset av sakiale rettigheter, der selskapet vurderte fremtidige småkraftverk. Nå er det kroken på dora for selskapet.

– Det har vist seg å være tinnærmest verdiøst. Her er prisbanen for strømpris og sjansen

for å få konsejon overvurdert, mens utbyggingskostnader er undervurdert, sier Frantzen.

Verdivurderet til 1,1 mrd. i 2012

Fjellkraft var internt verdururdert til 1,1 milliarder kroner så sent som i 2012 (bokført verdi var lavere). Regnskapstapet er nå kommet opp i 450 millioner kroner, hvorav 375 millioner kroner er tapt ved nedskrivninger i 2012 samt over drift i perioden.

Til tross for at 220 fikk tilbud om å kjøpe Fjellkraft, og 28 vurderte selskapet, var det nært null interesse for å betale for selskapet, som hadde opparbeidet seg 107 fallrettheter ved salgstidspunktet. Nå er det besluttet nedlagt. Alle ansatte sies opp.

Det er dårlig nytt for eierne av Nordkraft – Narvik kommune, Troms Kraft og Hålogaland Kraft – som må vente lenge på neste utbytte fra selskapet.

For Frantzen har problerene stått i kø siden han begynte i jobben i høsten 2012. Det ble raskt konstatert et behov for en kraftig opprydding. En granskingsrapport fra Ernst & Young

etterlot ingen tvil om en begynnende krise. Konklusjonen var at selskapet var svakt organisert, hadde dårlig intern styring/kontroll og tok for stor risiko – ikke uikt konkusjonen etter granskningen av den skandalrammede medieieren Troms Kraft.

– Man har vært for ekspansvi, ikke jordnær og realistisk, sier Frantzen.

Hopet av kort tid har Frantzen gjort ubehagelige kutt, med de ansattes velsignelse (se grafikk).

Foreløpig kutt er på 48 millioner kroner, omtrent en tredjedel av lønnsmassen.

Blant annet var lunsjbordet var så bra at ansatte på avdelinger kom til hovedkontoret for å spise.

– Når alle skal kjøre inn til hovedkontoret, så går verdifull arbeidstid også tapt, sier Frantzen.

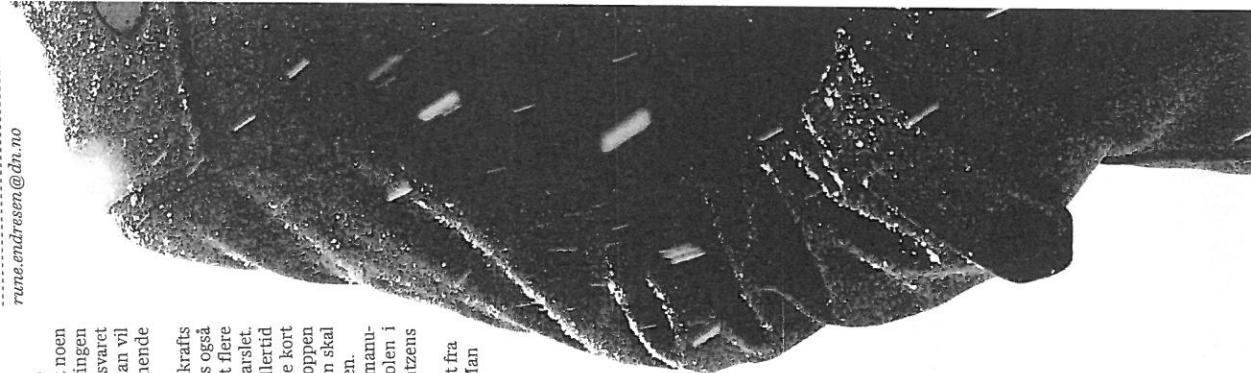
Han ser at kraftbransjen har est ut i tider med gode strømpriser, og at dette har gitt lukrative godeier, men utfordringsmessig høy kostnad når nedturen i strømprisene har slått inn:

– Nå har vi samme arbeidstid som resten av verden – 37,5

timer per uke. Vi måtte også skjerpe inn at ledere, som har overtatt inkubert, fikk overtidstid ved reise. Det utgjør flere millioner kroner per år. Det skal ikke være mer lønnsomt å reise enn å jobbe.

– Men dere har ikke vurdert kaffekutt, slik som StatOil?

– Hele nei, jeg har ikke tro på andre oppgaver.

rune.endresen@dn.no

Flere har sett galshapen»

– Han ønsker ikke å peke ut noen syndebukker for investeringen fra 2009, men er klar på ansvaret alltid ligger på toppen. Han vil ikke kan skje igjen.

– Det er besluttet i Nordkrafts styre og ledelse. Det påstås også i granskingsrapporten at flere har sett galshapen og har varslet. For fremtiden er jeg imidlertid opptatt av at det skal være kort vei fra prosjekteleidelse til toppen og at flere nivåer i ledelsen skal møtes jenlig, sier Frantzen.

Frode Kjærland, førstamanuensis ved Handelshøyskolen i Trondheim, støtter Frantzens virkelighetsbeskrivelse:

– Småkraft var verdig hot fra starten av 2000-tallet. Man

»Fatter ikke at man har sett en oppside

TRØMSØ: Trøms Kraft er medeier i Nordkraft, sammen med Narvik kommune og Hålogaland kraft. Trøms Kraft brukte 1,2 milliarder kroner, kun lånefinansiert, på å kjøpe seg inn i Nordkraft i 2010.

– Jeg fatter ikke at man har

sett en oppside på slike finansielle investeringer, men ettertid er jo alltid eksakt vitenskap, sier administrerende direktør i Nordkraft, Eirik Frantzen.

Investeringen i Nordkraft har hittil vært lite attraktiv, med begrenset utbytte. Ved

Til Nordlys sier

Troms Kraft-sjef

Semmingen

Semmingen at det ikke er tvil om at Fjellkraft vil påvirke negativt, men at det er for tidlig å komme med tall.

måkkraft

Sparer 48 millioner i året

Kraftselskapet Nordkraft i Narvik er i skiss ette å ha tapt store penger på småkraft. En granskingsrapport fra Ernst & Young har ifølge kommet med sterkt kritikk av selskapets styring.

Ny konsernsjef i Nordkraft fra slutten av 2012 har gjort omfattende kutt, føreløpig estimert til 48 millioner kroner i året.

- Nedhammning (40 årsverk)
- Stoppe ulønnsomme investeringer
- Lunsjfort til 1,8 mill per år
- Bonuskutt utgjorde 6–7 millioner kroner i 2012
- Luktavtak pensjonstilsetting (top hatt) for tetere avviklet sparer (trolig noen millioner kroner).
- Alle ansatt på nytt med nye arbeidsavtaler
- Innførte normalarbeidstid på 37,5 timer, mot tidligere 35 timer.
- Lenere får ikke overtidsetalt ved reiser (sparer noen millioner kroner).

2010/14 Dagens Næringsstyrts grafikk/foto: Sælsgard

„Et godt og fornuftig kjøp

TROMSØ: Narvik kommune er største eier i Nordkraft og var også blant kommunene som var gammelt bort fremtidige kraftinntekter i Terra-skandalen i 2008. Ørfører Tore Nyæster (H) sier dette om situasjonen i Nordkraft etter Fjellkraftapene.

– Det er særdeles uheldig. Man solgte aksjer i Salten Kraftsamband og kjøpte Fjellkraft, man kan spørre om det var et godt bytte. Det har gått med forferdelig mange millioner kroner. Som eller er det fortvilende, sier Nyæster.

Velerablene Salten kraftsamband (SKS) er Nord-Norges største kraftprodusent, mens Fjellkraft stort sett besto av muligheter for småkraftutbygging.

De store tapene i Nordkraft reduserer også mulighetene for utbytte og dermed muligheten for å komme seg ut av Robert-listen for Narvik kommune, ifølge Nyæster. Olaf Larsen har vært

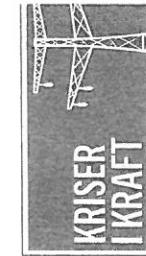
toppsjef i Nordkraft i en årtrekke for han gikk av i 2009. Fra juni 2011 til juni 2013 har han vært styreleder i Nordkraft.

Noe av det siste han jobbet med som konsenssif var kjøpetet av Fjellkraft for 402 millioner kroner.

– Det var et estemming styre bak beslutningen og eten var informert. Det var et godt og formuflig kjøp som ga Nordkraft flere strategiske muligheter. Det som forbauset meg, var den voldsomme rekvestrategien fra 2010, sier Larsen og viser til flere titalls nye medarbeidere og mer enn doblet prosjektopptak, samt mytt administrasjonsbygg til hele 80 millioner kroner.

Han er overrasket over granskingsrapporten, som viser til feil i kalkylene for Fjellkraft.

– Styret fikk ingen indikasjoner fra administrasjonen på noe galt, det så bra ut, rett og slett. Det virket overbevisende

■ Offentlig eide (og politisk styre) kraftselskaper skulle være øvervarende pengenestrier, men mange ble fristet til høye investeringer utenfor krenetrik-samhet, luftige snakkprosjekter og omstridt vindkraftutbygging. DIN vil i en serie artikler deles hvordan de tidligere pengenestriene kom i krisje.

DETTER SAKEN

- Nordkraft måtte i 2012 trekke tilbake det revisjonsgodkjente regnskaper etter nedskrivning av aktiene i Fjellkraft. Også medieier TromsøKraft måtte endre regnskapet.
- Nå legges Fjellkraft ned. Totalt tap beregnet til 450 millioner kroner.
- Nordkraft eies av Narvik kommune (50,01 %), Troms Kraft (33,33 %) og Hålogaland Kraft (16,66 %).

SMÅKRAFT

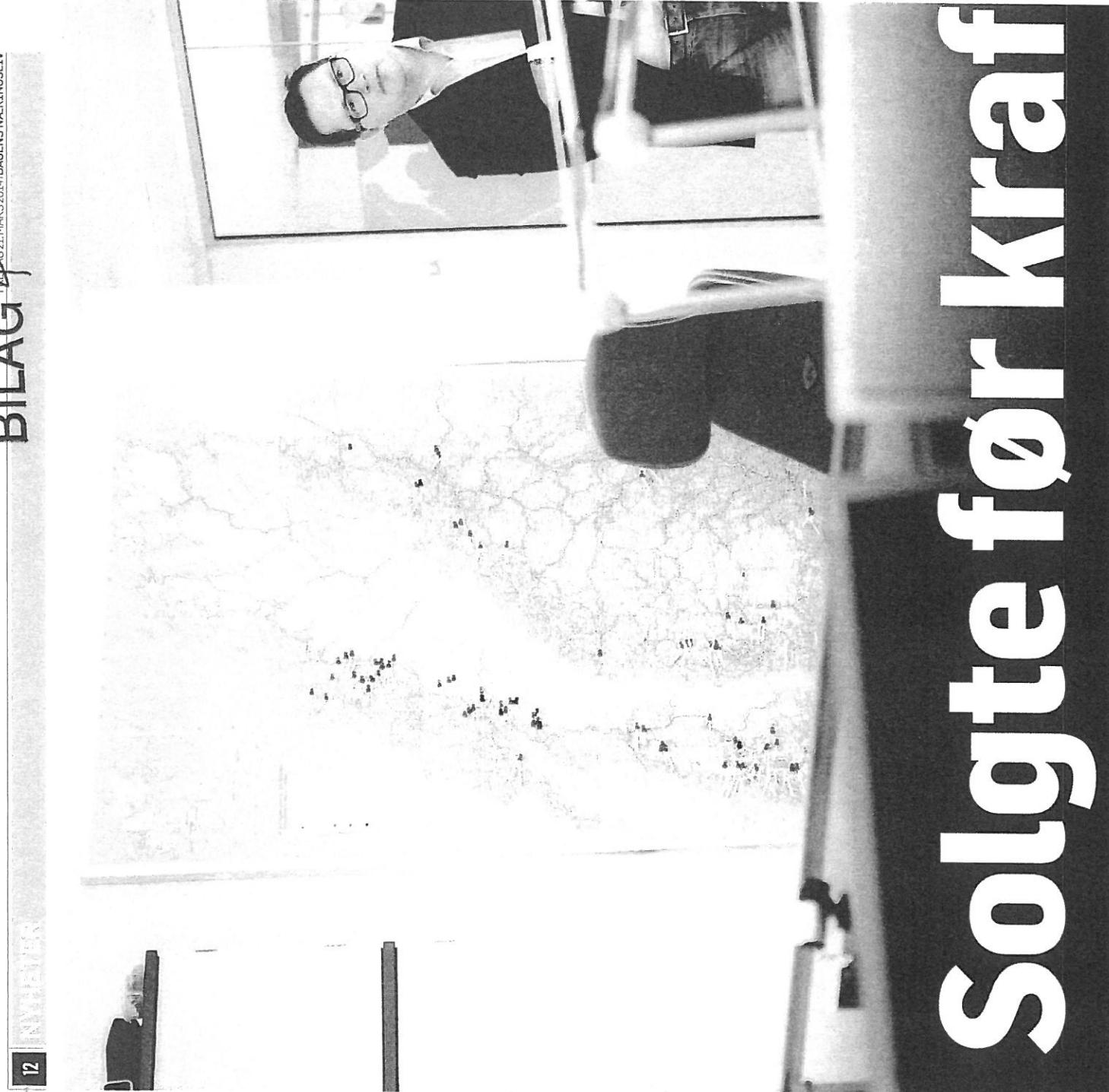
- Småkraftverk, ofte kalt «småkraft», er vannkraftverkmed en installert effekt på mellom 1 og 10 MW.
- Kraftverk på mellom 100 kW og 1 MW kalles «minikraftverk», og kraftverkinnit 100 kW betegnes som «smirkraftverk».
- Utbygging av småkraftverk tok for alvor til rundt åttusen skiftet på grunn av endringer i lovenet.
- Høy utbyggingskostnad og lavere energipriser har gjort ført til avvikling av mange prosjekter.

det vi fikk presentert. I ettertid føler jeg at styret ikke fikk korrekt informasjon.

Han endrer at en ansatt uttrykte bekymring og at han selv ba vedkommende i første omgang ta kontakt med styreleder i Fjellkraft, men hørte ikke noe mer.

■ **SURE TAP:** Eirik Frantzen, administrerende direktør i Nordkraft, taler godt surt om «Tromsøvar – verre er store tap på småkraft».

Foto: Ingvil A. Mæhlum

Solgte før kraft

Ut i tide: Aggressive kjøp av fallrettigheter ga hurtig vekst for småkraftselskapet Fjellkraft, som nå skal avvikles. Thorstein Jennis og Halvor Vislie tjente segrike på å selge før markedet og selskapet floppet totalt.

RUNE ENDRESEN, JOSTEIN LØVÅS OG STIG TØRE LAUGEN
TRONSO-STAVANGER/TRONDHEIM
-D

Fjellkraft-grunnlegger Thorstein Jennis er ikke spesielt fornøyd med han står i det snart tomt lokale i Oslo. Det er gitt drovt fire år siden han og partnaren Halvor Vislie solgte lisensverket for 402 millioner kroner til Narvik-baserte Nordkraft. For et halvt år siden gjorde Jennis og Vislie

(Offentlig eide og politisk styre)

Kraftselskaper skulle være engivende

og engasjende, men mange ble ifset til

høye investeringer utenfor kjernevirksomhet. Utlige småkraftprosjekter og omstridt vindkraftutbygging i Norge

og i utlandet har gjort at selskapene

har mistet mye av sin betydning.

DETTE ER SAKEN

■ Nordkraft måtte i 2012 trekke tilbake det revisorgodkjente regnskapet etter nedskrivning av aksjene i Fjellkraft. Opså medieier Troms Kraft måtte endre regnskapet.

■ Nå legges Fjellkraft ned. Totalt tap er beregnet til 450 millioner kroner. ■ Nordkraftselskapene Narvik kommune (50,01 %), Troms Kraft (33,33 %) og Hålogaland Kraft (16,66 %).

■ Det er helt åpenbart at verdien av fallrettigheter går ned da. Slik er det i alle markedet, eksempelvis shipping.

I tillegg har utbyggingskostnadene for småkraftverk økt mer enn forventet og det har vært tidlvis betydelige problemer med nettkapasiteten.

- Dette fulgt mulig å sammenligne det vi kjøpte med det vi skulle selge. Vi har i Nordkraft beholdt cirka 39 fallrettigheter

SMÅKRAFT

■ Småkraftverk, ofte kalt «småkraft», er vannkraftverk med en installert effekt på mellom 1 og 10 MW.

■ Kraftverk på mellom 100 kW og 1 MW kalles «minikraftverk», og kraftverk mindre enn 100 kW betegnes som «mikrokraftverk».

■ Utbygging av småkraftverk tok for alvor til rundt årtusenskiftet i løpet av 1990-tallet. Høy utbygging kostnader og lavere energipriser har gjort fort til avvikling av mange prosjekter.

■ Vanfullført som potensielt kan bygges ut. Så sent som i 2012 ble cirka 200 fallrettighetsavtaler verdvurdert til hele 1,1 milliarder kroner.

- Dette fulgt mulig å sammenligne det vi kjøpte med det vi skulle selge. Vi har i Nordkraft beholdt cirka 39 fallrettigheter

KRISER I KRAFT

Det har skyddet ting i markedet som gjør at selskapet er mindre verd. Kraftprisen har falt fra «all time high» i 2009, med lange kraftpriser på 45 øre, mens pengemaskinene kom i krisen.

Enron-veteran

PROFIL

■ AVVIKLES. Fjellkrafts administrerende direktør Thorstein Jønssen (til venstre) og viseadministrerende direktør Halvor Vislie (til høyre) i konsernet i Oslo. Foto: Øyvind Elvsborg

tfløpp

Navn: Thorstein Jønssen (47).
Stilling: Administrerende direktør i Fjellkraft as.
Aktuell: Fjellkraft avvikles.

Thorstein Jønssen (47) har lang erfaring fra kraftbransjen og begynte allerede 1994 som markedsanalytiker i Sogn og Fjordane energiverk, bare måneder etter at han avsluttet masterutdanningen ved London School of Economics, ifølge egen historie. Deretter jobbet han i fire år med kjøp og salg av kraft for Norsk Hydro, før han i 2001 ble sjef for Enrons nordiske krafthandelsvirksomhet.

Gas-, og krafthandelselskapet Enron ble i 2000 ansatt for å være et mirakel i amerikansk næringsliv og var verdsett til over 60 milliarder dollar på New York-børsen. Magasinet Fortune kåret selskapet til å være USAs mest innovative. Dessenverre viste det seg at Enron hadde vært litt for innovativt i regnskapstreselen. Hele systemet gikk overende i desember 2001, i den til da største konkursen i USAs historie.

Jønssen fremforhandlet en avtale om å overtære deler av Enrons nordiske virksomhet til American Electric Power (AEP). Rundt 30 Enron-ansatte i Oslo og Stockholm ble med over i AEP i 2003. Jønssen og fire andre sjefte denne virksomheten ut av AEP-systemet, restrukturerte, solgte deler og avviklet resten.

På samme tid, i 2003, startet Jønssen Fjellkraft AS sammen med Halvor Vislie, med støtte av Selvagg-gruppen. Ved fusjon med konkurrenten Kraftpartner ASA i 2006 kom også Sundt AS og KLP inn på eiersiden. Jønssen gjorde comeback i Fjellkraft sommeren 2013 etter å ha jobbet i tre år i ledelsen av kapitaljaktende NKT, som håper på fantastiske resultater på prosjekter innen vindkraft i Pakistan og Kina på sikt, men som de siste årene har gått med underskudd på flere hundre millioner kroner.

hevder at disse forte til aggressive oppkjøp av fallrettigheter. Ansatte skal følge rapporten ha fått bonuser for å skaffe fallrettigheter, uavhengig av om prosjektene var realisert eller ikke. Fjellkraft skal også ha overbydd konkurrentene i kampen om fallrettigheten.

Jønssen arrivirer på bonussystemet var så enkle, og at Fjellkraft har vært mer aggressivt enn konkurrentene i boom-perioden fra 2004 og fremover.

– Vi innførte en bonusordning med provisjon basert på prosjektorrente. For avtaleinngåelse ble hvert enkelt prosjekt gjennomanalysert både teknisk og kommersielt, og alle inngåtte avtaler var realistiske ut fra markedsforholdene på avtaletidspunktet.

Tjente 40 mill.

Stemningen var annerkjent selv. Noen av disse er selv sagt hemmet inn av samme organisasjon mens andre var hentet av Nordkraft selv for kjøpet i 2009. Uansett har også disse marginale verdiene vi vet fordi en budgiver har lagt inn bud på disse også, sier Eirik Frantzen, konsernsjef i Nordkraft.

– Detta gälder forhåll i 2010 till 2012 och likt mäns vi var i selskapet. Utbyggningskostnad vil uansett være et estimat och ikke en eksakt värtskap.

Den samma granskningssrapporten har gjennomgått bonusordningene i Fjellkraft og

småkraft - etableringen av Fjellkraft i 2003.

Avisers styrld

En granskingsrapport utført av Ernst & Young for Nordkrafts største eier, Narvik kommune, har slått fast at verdien i Fjellkraft har vært kraftig overvurdert. Byggelokstrader er underverdert, mens sjansen til å få koncession er overvurdert. I noen tilfeller er det gjort avtaler i vernevede vassdrag og med manglene mulighet til nettknytning, Jønssen aviserer at han ikke har hatt noe med de kritikkrige forholdene å gjøre.

– Dette gälder forhåll i 2010 till 2012 och likt mäns vi var i selskapet. Utbyggningskostnad vil uansett være et estimat och ikke en eksakt värtskap.

Den samme granskningssrapporten har gjennomgått bonusordningene i Fjellkraft og

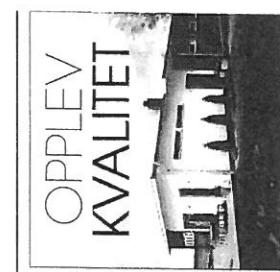
småkraft

Fra gigant til småkraft

De to gründene aviserer å bli intervjuet hver for seg av DN. Jønssen er utpekt som taler for begge to. Jønssen og Vislie møttes i den nordiske avdelingen av Enron, som ble slått konkurs i en av historiene i stortsette finansskandalen i 2001.

– De kjøpte også restene av

Enrons nordiske virksomhet og restrukturerte, solgte og avviklet denne (se profil). Neste steg ble å utvikle, men kan bare konstatere at hverken dagens eier eller

RUNE ENDRESEN
OG JØSTEIN LOVÅS

TRIVSELHUS

TRIVSELHUS.NO 67 10 51 50
TRIVSELHUS.NO 67 10 51 50
trive.endresen@dn.no
jostein.lovas@dn.no
stig.tore.lauzen@dn.no

Småkraft

BILAG 5

På vent: 295 småkraftverk med tillatelse til å starte opp er ikke igangsatt. De fleste står på vent fordi eierne frykter å gå på en økonomisk smell.

RUNE ENDRESEN, STIG TØRE LAUGEN OG JØSTEIN LØVÅS HELL/TROMSØ/STAVANGER

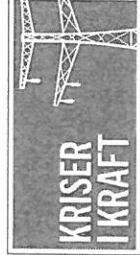
Bygging av småkraftverk i bekkjer og vassdrag skulle bli en vekstnæring for både investorer og norske bønder, men den store boommen er uteblitt. Ved årsskiften sto 295 små vannkraftverk på vent, ifølge forsk statistikk fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Alle disse har fått byggetillatelse, men er av en eller annen grunn ikke igangsatt. Til sammenligning var bare 35 små vannkraftverk under bygging. Flere hundre aktører innen småkraftnæringen var samlet i Stjørdal i Nord-Trøndelag under «Småkraftdagene». Det at mange av dem sliter økonomisk, og at fremtidsutsikteiene er usikre, gjennomsyrer arrangementet og deltakerne.

Daglig leder Knut Olav Tveit i Småkraftforeningen, skylder i stor grad på myndighetene og subsidiesystemet grønne sertifikater.

– Det er helt klart at skal vi få fart på utbyggingene, må vi få et tydelig prisfelt på de grønne sertifikatene. Olje- og energiminister Tord Lien er nødt til å ta i litt her, sier Tveit.

Flere nei

Tok i gjorde ikke Lien da han var innom. Han unngikk å løve noe som helst, også da han ville direkte ufordret om han ville gjøre noe for å hjelpe dem som har bygd småkraftverk mellom 2004 og 2009, men ikke har fått grønne sertifikater, tross gjentatte løfter. Enkelte av disse har valgt å kaste kortene, mens

KRISSER I KRAFT

■ Offentlig eide (og politisk styrt) kraftselektør skulle være evigarene pengemaskiner, men mange ble fristet til høye investeringer utenfor Nærverket, samtidig luftige småkraftprosjekter og omstridt vindkraftutbygging. DN vil i denne artikkelen belyse hvordan de tidligere pengemaskinene kom i krisje.

SMÅKRAFT

■ Småkraftverk, ofte kalt «småkraft», er vannkraftverk med en installert effekt på mellom én og ti MW. ■ Kraftverk på mellom 100 kW og 1 MW kalles «minikraftverk», og kraftverkantil 100 kW betegnes som «microkraftverk».

■ Utbygging av småkraftverk tok for avor til tross årtusenskiftet på grunn av endringer i loververket.

■ Høy utbyggingsmønstader og lavere energipriser har gjort fart til avvikling av mange prosjekter.

■ MÅ HA HJELP. Leder i Småkraftforeninga Knut Olav Tveit mener et prisfelt på grønne sertifikater må tilfør å få fart på utbyggingen.

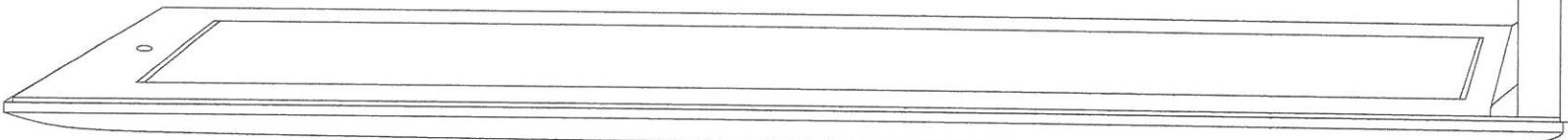
■ Fjellkraft som gjennom oppkjøp av fallrettigheter ønskte kraftig. I 2009 ble selskapet solgt til Nordkraft for 402 millioner kroner. Nå mener Nordkraft selskapet er null verdi, og avviker det.

■ Jeg kjenner til det som er skjedd i Fjellkraft, men vil ikke kommentere enkeltasaker, sier Lien.

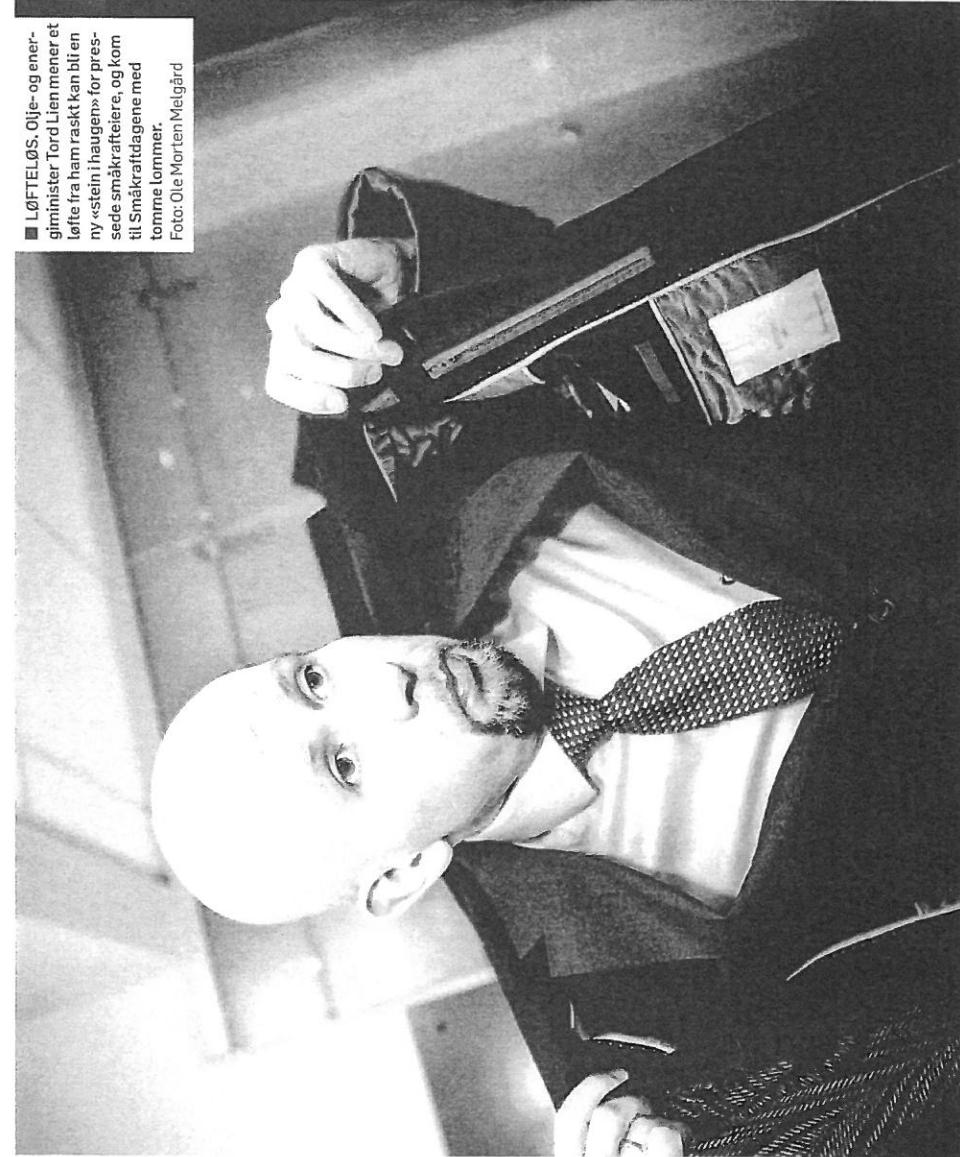
■ Han ber næringen være tålmodig og venne på flere

småkraftsvar til energimeldingen som Olje- og energidepartementet jobber med,

kommer neste år.

verk i stamppe

– Dette er anlegg som bygges til å drives i 50 år, kanskje, og da må det vi kommer med, står seg, sier Lien.

Langtetter

Departementet delte forrige uke ut seks nye konsernposter til å bygge ut småkraft. 23 saker ligger til behandling i departementet. Flere av disse vil få nei, ifølge Lien.

– Det lå mange åpenbare nerkandidater i skuffen da jeg kom inn på kontoret. I tillegg er mange av de beste prosjektene løftet frem i køen, etter en bevisst strategi som Stortinget har stått bak. Nå er det mer de krevende saker igjen. Vi vil se

med 26,4 terawattimer. Farten i fornybarutbyggingen er likevel radikalt lavere i Norge enn i Sverige, ifølge tall fra Mari Hegg Gundersen i NVE.

■ Svenskene har fått istand 5,4 terawattimer ny fornybar produksjon under den nye ordningen. ■ Norge har bare mobilisert 0,9 terawattimer. NVE har nylig anbefa myndighetene at norske kraftleverandører får nedjustert sine forpliktelser om kjøp av grønne sertifikater, mens svenske bør kjøpe mer. I Sverige har nennlig fornybarproduksjon

skjedd så raskt at det er overskudd av grønne sertifikater til salgs.

– Det er en forskell mellom Norge og Sverige, men Sveriges startet tidligere med denne ordningen enn oss. De hadde ting på plass, mens vi måtte starte på null da sertifikatordningen kom. Det gjør at vi bruker litt tid nå å ta dem igjen, men at vi skal komme opp i samme tempo som dem, har jeg troen på, sier Ford Lien.

... -----

rune.endresen@dn.no

stig.tore.laugen@dn.no

jostein.lovas@dn.no

Skylder på prisene

HELL: Leder Knut Olav Tveit i

Småkraftforeninga mener endringene i generelle markedsbetingelsar kan forklare noen av problemene i fjellkraft.

– Jeg skal ikke gå inn og analysere fjellkraft, spesielt. Men sett i fugleperspektiv, kan jeg si at hadde kraftprisen vart så høye som de var, og hadde prisen på grønne sertifikater vart høyere, trivel jeg på om fjellkraft hadde blitt den flasken det er blitt.

Småkraftselskapet Fjellkraft, som bygde seg opp på hurtige kjop av fallrettinger, skal nå avvikles ført ei ør Nordkraft mener del kraftfag fallet i strømprisen sidan 2009 er en hovedårsak til verdifallet, sammen med økte utbyggingskostnader og «tildels betydelige problemer med nettkapasiteten».

– **Hva må gjøres for å få opp lønnsomheten innen småkraft?**

Egil Kambo,

Kambo Energi,

Etna/Vindafjord

– Spådommene over prisutviklingen er dystre, og innfasingen av kjernekraft gjør det ikke bedre. Kvotekursen i elsertifikatmarkedet må justeres, prisene må opp for at dette skal bli lønnsomt.

Kjell Olav Berg,

Ryånda Kraft-

verk, Meldal

– Vi kom inn i serti-

fikatordringen da

vi startet opp, og

det gjør at vi ikke harde delikte gitt, og

og

størprisen må opp.

Anders Kær, Ulvig-Kær Kraft, Koppanng/Namskogen
– Deter en skjevhett i sertifikatordringen som må rettes opp. Skatter og avgifter må utlignes for at dette skal være lønnsomt – samtidig som det er viktig langsiktige politikere. Det skulle ikke vært valgt hvirt fjerde år.

Hele DN. Hele tiden.

DN lanserer en helt ny nett- og mobiltiltjeneste. All vår journalistikk blir tilgjengelig der du er - på pc, nettbrett og mobil. Du får også D2 og lørdagsmagasinet digitalt. Som digital abonnent blir du oppdatert først, med morgendagens avis servert fra kl. 22.00 hver kveld. I tillegg oppdaterer vi deg om viktige hendelser gjennom døgnet. Prøv vårt digitale abonnement i fire uker for kroner 1,-. Se dn.no/digital

